

Kære Studenter

D. 4. maj sad jeg i Frihavnskirken og overværede korets koncert. De sang samme program, som de havde sunget forskellige steder på korturen i Berlin. Og koret sluttede af med at synge ”Aquarius – Let the Sunshine In”. Sangen slutter:

Open up your heart and let it shine on in
When you are lonely, let it shine on
Got to open up your heart and let it shine on in
And when you feel like you've been mistreated
And your friends turn away
Just open your heart, and shine it on in

Under sangen sad jeg og tænkte tilbage på min egen ungdom. Sangen stammer jo fra musicalen Hair og jeg så den selv – og sikkert sammen med nogle af jeres bedsteforældre – på teateret i 1970 med Allan Mortensen, Eddie Skoller og Sanne Salomonsen. Den var kommet frem i USA i begyndelsen af 1968 – for præcist 50 år siden - og indvarslede på mange måder det ungdomsoprør, som kom blot nogle få måneder senere rundt omkring i verdenen.

Budskabet er nok – set med dagens briller – lidt naivt. Er du ensom, er der nogen, som behandler dig dårligt, vender dine venner ryggen til dig – lige meget: du skal bare åbne hjertet og lukke lyset ind.

Ungdomsoprøret havde mange facetter og mange retninger. Hair handlede om en gruppe unges reaktion mod Vietnamkrigen. Ungdomsoprøret pegede mod sanseoplevelser, stoffer, eskapisme, fællesskab og om at lukke lyset ind: let the Sunshine in. Og det handlede om at vende ryggen til krigen, til velfærdssamfundets voksende fokus på materialisme og kravene til at følge trop og blive en god, fremadstræbende samfundsborger. Det pegede mod nye samværsformer, nye boligformer: kollektiver, Thy-lejren, kvindelejre mv.

Men ungdomsoprøret blev også meget konkret. Det blev til opgør med kønsrollerne, med forældregenerationen, med autoriteterne – især lærerautoriteterne – med materialismen, med tanken om karriere, med politikerne, ja med det bestående. ”Det er samfundets skyld” hedder det senere i en af TV2s sange med en fin henvisning til en ofte brugt sentens fra 70’erne.

Rune Lykkeberg skriver i Information d. 3.5.18. ”Politisk var ungdomsoprøret en fiasko, men kulturelt var det en succes. Den økonomiske magt blev ikke udfordret af ungdomsoprøret, men autoriteter har siden været udfordret radikalt. Patriarken, professoren, underviseren og opdrageren har siden ’68 vidst, at autoritet ikke er noget, man får oppefra, men noget man skal opnå gennem anerkendelse nedefra”.

Selv var jeg meget passiv i forhold til ungdomsoprøret. Jeg var ikke på barrikaderne og gjorde ikke meget væsen af mig. Men jeg nød gradvist godt af den udfordring, som undervisningssektoren var udsat for og af den erodering, som den sorte skole, jeg gik i, blev udsat for. I kan næppe forestille jer skolegangen i slutningen af 50'erne og i begyndelsen af 60'erne. Afstraffelse og udenadslære var hyppigt anvendte pædagogiske læringsmidler. Selv opnåede jeg lidt status af at være en sød og flittig dreng ved at kunne rejse mig, stå ret ved siden af bordet og recitere Terje Vigen:

(Terje Vigen (Henrik Ibsen 1861) – fremsiges uden ad.)

Der boede en underlig gråsprængt en
på den yderste nøgne ø,
han gjorde vist intet menneske mén
hverken på land eller sø;
dog stundom gnistred hans øjne stygt,-
helst mod uroligt vejr,-
og da mente folk, at han var forrykt,
og da var der få, som uden frygt
kom Terje Vigen nær.

Dette er den første af de 56 strofer, som jeg kunne uden ad. Jeg har mange gange siden spurgt mig selv: hvorfor gjorde vi dog det? Hvad var meningen? Jeg forstod dårligt indholdet og slet ikke konteksten. Hvad bibragte disse terpeøvelser?

Når jeg her – mange år efter – tænker tilbage, så er der alligevel et par elementer, som dukker op. Der lå jo en fantastisk disciplinering i den type lektier. Jeg måtte øve mig – igen og igen til teksten sad der. Det var også meget tydeligt, når den ikke sad der – og jeg begik fejl. Det lærte mig i en tidlig alder, at perfektion kræver træning med mange gentagelser.

Det behøver jeg jo ikke fortælle jer, som har optrådt med drama, musical, kor, showband, billedkunst, idræt og lignende. Det ved I også. Spørgsmålet er, om det kommer som en overraskelse for jer, at det faktisk også gælder, hvis man vil opnå perfektion i matematik, naturvidenskab, sprog og de øvrige kulturelle fag?

Nu er der måske ikke så mange bedsteforældre i salen i dag, men det var jo dem, der som jeg, blev påvirket af de nye strømninger. Vi fik en børnekonvention og lærte nye ord som elevdemokrati og børnemagt: ”er du utilfreds med dine forældre, så vælg nogle nye” og de voksne sang ”mange lange bange sange”, følelserne og det private blev offentligt og grænserne næsten helt væk.

Det blev på mange måder udtryk for en værdinihilisme og en hedonisme. ”Rigtigt og forkert” blev parkeret og alt blev tilladt og alt lige godt. Det ene synspunkt kunne være lige så godt som det andet og det blev under alle omstændigheder forkert at sætte grænser, at disciplinere og opdrage. Og på nogen områder gælder det stadig. Jeg er overbevist om, at jeres forældre har diskuteret rammer for børnefødselsdage, for hvornår I måtte få alkohol, hvor mange øl, I måtte have med, hvornår I skulle være hjemme om

aftenen osv., da I gik i folkeskolen. De har sikkert også diskuteret og forhandlet med jer. Og på et eller andet tidspunkt har de foregivet at have sluppet taget. Og så var det så os, der skulle trække læsset. I forhandling med Jer selvfølgelig!

Og det er så en kamp vi har taget op under dække af en dannelsesproces. I efteråret fik jeg selv nok. Jeg fandt, at jeres – og de øvrige elevers - opførsel i visse sammenhænge havde været kritisabel og at I trængte til lidt god gammeldags opdragelse. Jeg skrev en epistel til jer om behovet for at drøfte god adfærd og hensigtsmæssig almendannelse. Jeg fik mange interessante svar, som sprogligt, taksonomisk og intellektuelt viste, at der er stor forskel på eleverne i 1.g og eleverne i 3.g. En af jer skrev:

”For mig dækker begrebet ”dannelse” over evnen til at kunne tilegne sig en generel viden, der gør en i stand til at agere og deltage i samfundet som en involveret medborger, samt til at være klædt på hjemmefra til at kunne agere blandt andre mennesker med respekt. Det er noget helt andet end ”kæft trit og retning”. Det handler om kreativ udfoldelse, samarbejdsevner og selvstændighed”.

En anden af jer fortæller om, hvordan hun møder

”verden med et åbent sind, og et ønske om at lære mere om historien og kulturen omkring mig. Når jeg tænker på dannelse er det dette, som jeg betragter som min dannelse: evnen til at møde verden med høflighed, respekt og et åbent sind”.

Jeg synes nok, at vi kan være stolte af, at vi har studenter, som reflekterer sådan.

Og behovet for refleksion over dannelsesbehovet er også synligt i andre dele af samfundet. Det er næppe nogen tilfældighed, at der for blot et par måneder siden udkom en pendant til Emma Gads klare adfærdsanvisninger i "Takt og Tone" fra 1918. Bogen hedder "Takt og tone til tiden" – i øvrigt redigeret af bl.a. en af Nørre Gymnasiums tidligere lærere: Jytte Hilden. I et af bidragene skriver professor i digital dannelse Jeppe Bundsgaard: "Den eneste regel, man kan opstille for de forskellige samværsformer, er, at vi alle må bidrage til at diskutere, udvikle og håndhæve reglerne". Jeppe Bundsgaard taler her om den digitale del af dannelsen – alt det, I skriver på de sociale medier. Og han peger på, at dannelsen her rummer "den indbyggede svaghed, at reguleringen har en tendens til at komme for sent, så alt for mange eksempelvis er blevet alt for sårede" (s.122).

Dannelse/opdragelse kommer tit som en efterfølgende refleksion på noget, der har foregået. Og nogle gange må man sande, at det man gjorde faktisk kunne virke stødende og ubehageligt på andre.

Alle faglige, personlige og sociale udfordringer, der har indgået i jeres dannelsesproces har sigtet på at I skal kunne møde verden uden at vælte. Men vores bidrag har også sigtet på, at I skal tage ansvar og yde.

Det er også derfor, jeg med god samvittighed kan sende jer ud af huset for sidste gang. I skal ud på en køretur i livet, som tager sit udgangspunkt her på Nørre Gymnasium og i de kompetencer og i den almene dannelse, I nu er udstyret med. Hvor den ender, ved vi ikke.

Igennem de 56 strofer udsættes Terje Vigen for helt ubeskrivelige rædsler. Men da det efterfølgende gælder, udviser han alligevel personligt mod, overskud og empati for sine omgivelser. Han besidder dannelse og medmenneskelighed. Det er min klare fornemmelse, at I har opfattet jeres tur her på Nørre som mindre rædselsfuld. Og jeg er sikker på, at I besidder ”evnen til at møde verden med høflighed, respekt og et åbent sind”. Og husk så: once in a while to ”Let the Sunshine In”.

God rejse.

Og med disse ord dimitterer jer som studenter.